

Hledání formátu a historie výtvarných dílen

Dlouholeté zkušenosti z předchozích ateliérových činností (výtvarná dílna jako součást interpretace děl ve stálé expozici), které jsme jako první pracoviště Národní galerie v Čechách zavedli v klášteře sv. Anežky České (1988) a následně ozvívěli ve Veletržním paláci (1995–1998), byly v roce 2001 zúročeny a využity pro vznik projektu „Ateliér Fénix“ na zcela jiném místě a pro odlišnou expozici – instalaci asijského umění ve zbraslavském zámku, někdejší sídle Sbírký orientálního umění. I po přestěhování této expozice do centra města, do paláce Kinských v roce 2011, jsme se rozhodli navázat na tento odzkoušený a veřejností kladně přijímaný formát. Jsou jím výtvarné dílny (provozovali jsme kromě *Ateliéru Fénix* i pravidelné sobotní dílny pro širokou veřejnost s názvem *Výpravy za uměním Asie*).

Edukační program, označovaný chybně jako doprovodný, zprostředkovává – leckdy jako jediný komunikační prvek – výstavní sdělení: „co se (kurátor) vystavuje“ ve stálé expozici, zejména tehdy, když se autorovi expozice buď kontinuita sdělení vytratila ať již v chronologické lince, nebo tematizací souborů děl. Výtvarné dílny mohou toto „vcítění“ do výstavního sdělení návštěvníkovi navodit a vysvětlit ve vícevrstevném předvedení celku expozice nebo její části, popřípadě jediného díla. Možnosti sdělení obsahu (záměru) této expozice popíšeme níže.

Možnosti zážitkové interpretace asijského umění

Název ateliéru odkazuje k bytosti asijské mytologie. Ateliér Fénix jsme navrhli jako několikaletý strukturovaný celek, tematické bloky jednotlivých trimestrů obsahově propojoval – v asijském umění často zobrazovaný – bájný pták Fénix, který nese v různých kulturních oblastech odlišné atributy a významy a jeho „přelety“ (vyobrazení) na časové ose, nad územími a na odlišném výtvarném materiálu se značně proměňuje. Za hranicemi velkých kulturních území dokonce nabývá jiných nadpřirozených vlastností, konotací a jmen (*Feng-chuang*, *Garuda*, staroperský *Huma (Homá)*, později v islámském období *Símurgh*, *Ohnivák*). Jeho proměnlivá vizuální historie avizovala také mnohost interpretačních pohledů. Formální tematizaci jednotlivých trimestrů určovala tradiční citlivost zejména asijských malířů k výběru motivu, který reflektuje proměny ročních období.

Na sebe volně navazující výtvarné dílny s prvky receptivní arteterapie umožnily účastníkům práci v pravidelných a delších časových celcích s konkrétní vizí kontinuálního vzdělávání v oblasti asijského umění se sebezkušenostním výtvarným aspektem.

Výtvarné dílny přinášejí jedinečnou zkušenost dlouhodobějšího sdělení tvůrčích postupů ve společnosti odborníků v jedinečném prostoru galerie, kterou kurzy v uměleckých školách a kulturních střediscích nemohou nabídnout. Východiskem pro hledání nových formátů v galerijní pedagogice zabývajících se vizuálním uměním Asie bylo sledování diskuse zahraničních muzeí spravujících a prezentujících umění asijské provenience ve spojitosti s interkulturním vzděláváním, rozvojem publika a možnostmi zážitkové interpretace, kterou se dlouhodobě zabýváme.

Edukační cíle tohoto typu programu byly zaměřeny na prohlubování porozumění vizuálním sdělením mimoevropského umění a rozvíjení vizuální gramotnosti v této oblasti. Pomocí didaktických postupů galerijní pedagogiky se uplatnily nejen kognitivní obsahy učení; od popisu, porovnání přes vysvětlování k hodnocení a vyslovení vlastního názoru nebo překonání zažitého stereotypu hodnocení díla asijské provenience, ale i učení v oblastech senzomotorické koordinace, emociálních postojů a sociálního chování.

Témata výtvarných dílen mohou propojovat umění s různými zájmovými oblastmi, a navazují tak na zkušenosti každého návštěvníka. Výběrem některých témat jsme mohli oslovit děti a „náctileté“, jejichž horizont, na kterém skládají a kultivují své zážitky, se pohybuje mnohdy ve světě „fantasy“ a není složen z příběhů reálných dějů (např. odkaz páté knihy J. K. Rowlingové *Harry Potter a Fénixův řád*). Proto výtvarné dílny, které se zabývaly ikonografií bájného ptáka Fénixe a jeho archetypální podobou, byly do značné míry výzvou a motivací k návštěvě těchto programů u věkové skupiny, která spíše výtvarnou oblast nevyhledává, dává přednost jiným činnostem. Netradiční techniky interpretace podněcují k hlubšímu uvažování o vzdáleném uměleckém díle, vedou k vlastnímu výkladu díla a také spíše rezonují se senzoryckými možnostmi účastníka a jeho psychickými vlastnostmi, podporují odhodlání k experimentování.

Koncepce cyklu třiceti tří výtvarných dílen (v letech 2011–2013) o 120 minutách si kladla za cíl vyvolat zájem veřejnosti, která sice ve svém volném čase nevyhledává výtvarné kurzy zaměřené na asijské umění (*kaligrafie, tušová malba, ikebana, origami* aj.), ale má zájem o aktivní návštěvu galerie, v níž je propojena poznávací a relaxační i kreativní činnost v kontextu umění Asie.

V pravidelných výtvarných dílnách jsme nabídli přitažlivá témata, ve kterých účastníci společně s odborníky sledovali proměny motivů flóry, fauny a dekorů a jejich putování po výtvarných materiálech a zemích. Osvětlili jsme skryté významy, vyložili symboly zobrazení. Probádávali jsme neznámá či nevystavovaná díla z depozitářů a účastníci si osvojovali méně známé výtvarné techniky pod vedením výtvarných pedagogů, šperkařky, konzervátorky historického textilu a kurátorek asijského umění. Ateliér Fénix byl navržen také jako mezigenerační prostor, pro děti od 8 let, „náctileté“, dospělé a seniory. Pravidelný Ateliér Fénix pro děti a (pra)rodiče nevyžadoval žádné předchozí zkušenosti s asijským uměním. Programy tohoto typu podporují komunikaci napříč generacemi a umožňují prostřednictvím výtvarné práce a rozhovorů před výtvarným dílem vzájemné poznávání a obohacování různými úhly pohledu na umění vzdálených kultur. (Pra)rodiče mohli díky bezprostřednosti svých potomků také překonávat představy, že potřeba vyhledávání a poznávání umění a také vlastní tvorba je jen pro výtvarně orientovaný a nadaný okruh návštěvníků. Programy se odehrávaly v expozici u vybraného díla či souboru originálů a následně v Ateliéru. Citlivým vedením programu (práce zkušených lektorů) docházelo k přirozenému propojení generací a umocnění zážitku z návštěvy galerie. Pořady byly cenově zvýhodněné. Účastníci nemuseli podstupovat abonentní zápis, který často odradí, ale registrovali se individuálně s týdenním předstihem telefonicky či elektronickou poštou. Pro administrativu lektorského oddělení je to náročnější vedení agendy, ale základem je živá a přátelská komunikace s návštěvníkem, což přispívalo k bezbariérové, přívětivé a vstřícné atmosféře několikaletého projektu. Programem prošlo 360 účastníků, někteří Ateliér Fénix navštívili jednorázově, většina využila výhod účasti na dlouhodobém vzdělávacím programu.

S výběrem děl jsme měli vždy hodně práce spočívající ve studiu databází, konzultací s kurátory a pracovníky depozitáře a v neposlední řadě s výtvarníky. Takový edukační projekt vyžadoval spolupráci s vedením Sbírkového oddělení orientálního umění. Díla jsme museli zařadit do instalace často tak, aby se zařazení časově shodovalo s termíny čtvrtletních rotací (šlo o práce na hedvábí, na papíře a další citlivý materiál na UV záření a na klimatické podmínky). Dílo, které jsme vybírali také muselo být ve velmi dobrém a vystavitelném stavu a dlouhodobě (nejméně 3 roky) neexponované UV zářením. Musely být splněny veškeré normy pro práci s uměleckým dílem mimo režim depozitáře. Malířská díla, která se nevešla do instalace, byla v rámech a pod sklem vystavena v Ateliéru na krátkou dobu 30 až 40 minut v klimatizovaném prostoru a po tuto dobu byla snížena hladina světla. Veřejnost byla vždy poučena o pravidlech prohlížení díla v těchto podmínkách.

Abychom mohli předvést obsahový záběr koncepce, uvádíme přehled témat a titulů dílen s krátkými anotacemi v chronologickém sledu.

První zimní řada, která po přestěhování sbírek asijského umění ze zbraslavského zámku do paláce Kinských (od února do března 2011) byla nazvána Přátelé zimy. Od 15 hodin ve čtrnáctidenním intervalu se zabývala japonskými, čínskými a korejskými díly, která představují symboly zimního období a bájně bytosti východní a jihovýchodní Asie.

Motiv borovice

Borovice je v čínské tradici spojována s ušlechtilými vlastnostmi, jako je dokonalost, vznešenost, odhodlání a trpělivost. Stále zelený strom je rovněž symbolem dlouhověkosti. Ornamentem borovice se vyzdobila přání s obálkami. Bylo třeba si přinést větévku borovice, pro otisky jsme doporučovali *Pinus sylvestris*, *Pinus heldreichii*, *Pinus nigra*.

Bambus na skále

Název díla odkazuje v čínském malířství k velmi často zobrazované rostlině, trávě. Bambus spolu se slivoní a borovicí patří do skupiny tzv. tří přátel zimy. Je také symbolem odolnosti, vytrvalosti a užitečnosti. Předvedli jsme dílo připisované Čeng Sieovi a seznámili účastníky s prastarou grafickou technikou otisku. Motiv bambusu byl proveden tiskem z reliéfu.

Čínský Fénix

Fénix je bájným ptákem, který provází čínské umění od nejstarších dob, je prastarým symbolem jihu, aktivní mužské síly *jang* a je spojován se sluncem a červenou barvou. Jakožto jedno ze čtyř bájných zvířat se fénix podle legendy zjevuje v dobách míru a prosperity a dokumentuje tak vládu dobrého a spravedlivého panovníka. Zobrazení Fénixe zpracovali návštěvníci kombinovanou technikou asambláže (ozdobná barvená ptačí pířka) a kresby tuší.

Zimní krajina

Krajinomalba představuje nejvyšší žánr čínského malířství a zobrazovala ideální, až snový prostor. Měla přesně dané prvky a postupy, nesměla v ní chybět horstva a vodstva a konfrontace lidského a přírodního světa. Krajináři zaznamenávali také změny ročních období. Motiv listu z alba byl převeden akvarelem na tradiční čínský formát.

Švestkové květy v měsíčním svitu

Slivoň patří mezi stromy, které jsou pro čínské umění velmi inspirativní. Je zobrazována v různých podobách, ať již jako samostatný námět obrazu nebo ve stylizované podobě jako dekorativní prvek. Vybraný motiv čínské malby byl zpracován technikou voskové rezervy.

Bájný Garuda

Na textilních památkách z deponitáře si návštěvníci prohlédli vyobrazení mýtického Garudy, lektorka vyprávěla legendu o tomto významném hinduistickém zvířecím božstvu, následně bylo vytvořeno ze speciálního papíru 3D stínítko na čajovou svíčku s vypichovaným vzorem Garudy.

Jarní 2. řada (od dubna do května 2011) nazvaná Čas květin a motýlů sledovala ikonografii květin v japonském, perském a čínském malířství a v uměleckém řemesle.

Kosatce v tokijské zahradě Horikiri

Obliba kosatců v Japonsku ovlivnila nejen umění evropských a amerických malířů, ale i zahradníků; Utagawa Hirošige II., *Kosatce ze série Výběr šestatřiceti květů (Sandžú rokkasen)*, cenzorské a datovací razítko aratame - tygr 7, 1866, barevný dřevořez, papír, 35,7 x 25.¹ V dataprojekci jsme předvedli starší japonská díla, která oblíbený motiv irisu se složitou ikonografií zobrazovala, a jejich vliv na malbu Clauda Moneta a Vincenta van Gogha. Barevný dřevořez vynikající kvality, který byl pro tuto příležitost zařazen do instalace, byl inspirací pro malbu akvarelem do mokrého podkladu.

Růže, karafiát, tulipán – triumvirát osmanských zahrad

Nejoblíbenější květiny sultánů nevládly jenom zahradám, ale též veškerému dekorativnímu umění v paláci i mimo něj. Byla představena díla tureckého uměleckého řemesla s°květinovým motivem. Stylizovaný ornament iznické keramiky převedli návštěvníci pomocí šablon a kresbou a malbou na keramický obal květináče.

Motýl v čínském umění

Motýl je v čínském dekorativním umění symbolem štěstí a dlouhého života. V taoistické filozofii nebo v milostné tematice čínského umění představuje důležitý symbol neuchopitelnosti a pomíjivosti tohoto světa. Výtvarná práce byla zaměřena na kresbu do předem vytvořeného podkladu.

Čas pivoňek

Pivoňky kvetou krátce, v čase pozdního jara a časného slibného léta. V Číně červené pivoňky slibují štěstí, jsou symbolem síly, bohatství, prosperity, nadbytku a principu *jang*. Motivem květu pivoňek účastníci vyzdobili malbou na plátno desky zápisníku nebo bločku.

V podzimní řadě (říjen – prosinec 2011) nazvané Čas chryzantém a javorů se lektori zabývali sino-japonskými podzimními svátky. Lektorské oddělení stanovilo přívětivější čas začátku pořadu na 16 hodin, který zlepšil jeho dostupnost. Uvedena byla tato témata:

Čínský svátek středu podzimu

Inspirací k výtvarnému zpracování bylo Čchi Paj-š'ovo dílo *Svátek středu podzimu*, tuš a barva na papíře, 103 x 35 cm, Vm 652.² Ústředním námětem tušové malby jsou tzv. „měsíční koláčky“, které se pečou na oslavu tohoto svátku a rozdávají hostům. Dva lotosové oddenky a čajová konvice se dvěma šálky jsou dalšími předměty kompozice, které jsou rozloženy na volné ploše. Tvarová střídmost předmětů kontrastuje s detaily dekoru čajového nádobí a ozdob koláčku i pletiva oddenku lotosu, který v příčném řezu vytváří jemnou dírkovanou strukturu krajky. Svátek středu podzimu se v Číně slaví 15. dne 8. lunárního měsíce, neboť právě na toto datum připadá nejkrásnější úplňk z celého roku. Proto se schází rodina a přátelé, aby jej společně pozorovali. S měsícem jsou spjaté legendy, které se tento den připomínají, a v žádné domácnosti nesmí chybět lahodné měsíční koláčky. Oblíbený námět byl zpracován kresbou tuší a koláží.

Za východním plůtkem – chryzantéma

Chryzantéma je květinou, která v Číně symbolizuje podzim. Je spojena s číslem devět a dlouhověkostí. Stala se inspirací a námětem děl mnohých umělců. Je neodmyslitelně spjata s básníkem ze 4.–5. století, Tchao Jüan-mingem, který byl nejen jejím obdivovatelem, ale i pěstitelem. Motiv chryzantémy byl převeden voskovou rezervou, kterou doplňovala akvarelová malba.

Japonský svátek pozorování javorů

Na podzim lidé v Japonsku putují do hor a rok co rok obdivují barevné proměny javoru. Téma pozorování červených javorových listů zachycuje řada japonských malířů a grafiků. Základem výtvarného zpracování motivu byla hra s barvou, zapouštění barev do mokrého podkladu a kompoziční dotváření krajiny s javory. Výklad proběhl v expozici, do které bylo začleněno pro tento pořad dílo Utagawy Hirošigeho, *Pohled na řeku Jamato*, 1853/637, cenzorské razítko Watanabe a Mera, datovací razítko buvol 6 – 1853, 37,2 x 24,6 cm, barevný dřevořez, papír, Vm 2411.³ V následné dataprojekci jsme analyzovali a srovnávali kompozice několika děl Clauda Moneta, která byla značně ovlivněna japonským dřevořezem 19. století.

Tykev -- symbol nesmrtelných a tajemství

Dvojitá tykev byla oblíbeným motivem ve všech oborech čínského umění. Měla zahánět zlé síly a nemoci, proto měly tykvovitý tvar nejen nádoby na léky, ale i na nektar nesmrtelnosti různých taoistických božstev. Tykev byla také symbolem dlouhověkosti a díky množství semínek i bohatého potomstva. Výtvarnice zvolila pro účastníky tušovou malbu na tradiční čínský formát; závěsný svitek s montáží.

Odznaky čínských úřednických hodností

V období vlády dvou posledních čínských dynastií Ming a Čching nosili úředníci císařského dvora na oficiálním oděvu látkové čtvercové odznaky hodností. Zajímavá a bohatá symbolika odznaků napomáhala nejen přesně určit zařazení úředníka, ale byla navíc důkazem invence a dovednosti čínských řemeslníků. Dekory odznaků byly převedeny kombinovanou technikou na nášivku.

Ve druhém ročníku, v zimním trimestru (únor – březen 2012), se lektori vrátili k některým zimním námětům, avšak na odlišných uměleckých dílech a přinesli jiné interpretační pohledy, dané svojí specializací. Přehled dílen:

Zasněžená krajina

Název dílny se shodoval s vybraným dílem *Zasněžená krajina*, Čínský malíř 17.–18. století, tuš na hedvábí, 155 x 73 cm, Vm 6249.⁴

V horním plánu krajiny se kupí ostré skalní útesy s oblejšími štíty hor v pozadí. Střední část výjevu tvoří široká vodní hladina s osamělou loďkou s literátem v čepici, kterou na přídí ovládá sluha pomocí bidla. Krajina zahalená do sněhové pokrývky v dolním plánu obrazu je tvořena měkkými kopečky, ze kterých vyrůstají vrby a bambusové houští. Výjev naplňuje poklidná, zádumčivá atmosféra, v čínské malbě tradičně spojovaná se zimními výjevy. Motiv byl zpracován akvarelem.

Bájný Fénix II

Zobrazení Fénixe bylo zpracováno technikou koláže na kartonovém podkladu se špejlí pro stínohru.

Orchidej, květina plná tajemství

Ve východní Asii je orchidej květinou vyjadřující lásku a přání životní harmonie. Malování orchidejí se v Číně vyvinulo v samostatný žánr, oblíbený nejen mezi literáty, ale i mezi vzdělanými ženami. Podobu čínské divoké orchideje návštěvníci zachytili malbou na textilní taštičku.

Slivoň, dlouho očekávaný příslib jara

Slivoň patří mezi stromy, které jsou pro čínské umění velmi inspirativní. Je zobrazována

v různých podobách, ať již jako samostatný námět obrazu nebo ve stylizované podobě jako dekorativní prvek. větévka kvetoucí slivoně byla ztvárněna technikou voskové rezervy.

V jarní řadě (březen – květen 2012) byl na přání účastníků opět věnován zejména ikonografii květin.

Magnolie, královna zahrad

Pro zářivou krásu květů byla magnolie v Číně spojována s císařským majestátem, symbolizuje čistotu, vznešenost a ženskou krásu. V japonském prostředí je obdivována pro své léčivé účinky a jako okrasný keř v zahradách. Blahopřejný motiv květu byl přenesen na karton s obálkou kombinací tisku z bramborového štočku a domalby.

Hanami, slavnost kvetoucích sakur

Pro Japonce je krása nepostradatelnou potravou ducha. Putovali proto od dávných dob do hor, jejichž svahy byly pokryté divoce rostoucími sakurami. Zde je obdivovali. Na výklad k dřevořezu Utawaga Kunisada, *Ičikawa Dandžúró VIII. s flétnou fue sedící v dvorském rouchu pod sakurou*, papír, barevný dřevořez, 1851–1853, Vm 5027⁵ v expozici navazovala dataprojekce v ateliéru, v níž jsme předvedli horu Fudži v době květu sakur jako zdroj inspirace japonských grafiků 18. a 19. století. Černobílá kopie dřevořezu byla rozpracována technikou koláže a akvarelové malby.

Čínské ozdoby účesu

Čínské krasavice nosily složité účesy, které podléhaly dobové módě. Vlasy si bohatě zdobily květinami a nejrůznějšími šperky. Inspirováni díly čínského malířství a uměleckého řemesla a vedeni šperkařkou návštěvnici zhotovili stylizovanou ozdobu do vlasů.

Drak vetkaný do osnovy

K nejpoutavějším motivům na orientálních koberecích a kilimech patří drak. Inspirováni kavkazským kilimem *verni* vytvořili účastníci textilní ozdobu na klíče nebo pouzdro na mobil, dílnu připravila a vedla konzervátorka historického textilu.

V podzimním trimestru řady II. (září – prosinec 2012) bylo akcentováno moderní čínské malířství, především dílo Čchi Paj-š' e.

Rajky

Žánr čínského malířství nazývaný „květiny a ptáci“ představuje různé druhy rostlinstva, ptactva a drobných živočichů. Malíři ptáky často chovali, aby je mohli co nejpřesněji zachytit ve svých dílech. Rajští ptáci byli oblíbení především pro své červené zbarvení těla a krásné peří. Ve výtvarném umění představovali blahopřejné a šťastné symboly. Rajky byly ztvárněny tušovou malbou.

Cvrčci – odvážní zápasníci i zpěváci

V Číně se od dávných dob chovaly drobní domácí živočichové. K oblíbeným patřili různé druhy cvrčků, kteří žili v malých klíčkách a bavili své majitele svým zpěvem nebo zápasy. Motiv hmyzu byl zachycen akvarelem s gestickými prvky.

Granátové jablko – symbol početného potomstva

Granátové jablko se díky množství semínek řadí k čínským symbolům spojených s plodností a narozením mnoha potomků. Jeho zobrazení je proto oblíbeným dárkem pro novomanžele. Motiv návštěvnici zpracovali kolorovanou kresbou s adjustací.

Proměny lotosu

Lotos je květinou léta, spojenou také s množstvím potomků vzhledem k velkému počtu semínek. V buddhismu symbolizuje čistotu a neposkvrněnost, neboť vyrůstává z bahna, ale krásně bíle kvete. Poupě, rozvítý a odkvetlý květ představují jednotlivé životní fáze. Námět byl zobrazen na základě šablon čínského manuálu společnou dílenskou prací do formátu příručního svitku.

Tajemství čínské kuchyně

Číňané dokáží v kuchyni zázraky a umění zpracovat úplně vše, od zeleniny po různé drobné živočichy. Setkání s Čchi Paj-š'ovou malbou 1. poloviny 20. století, nazvanou *Čínské zelí*, byl inspirací k nácviku správného držení a práce štětcem barevnými tušemi.

Borovice – symbol dlouhověkosti a odolnosti

Borovice patří vedle bambusu a slivoně mezi tři přátele zimy, tedy rostliny stále zelené či kvetoucí během zimního období. Pod borovicí často odpočívají čínští vzdělanci, strom doprovázený dalšími rostlinami nebo drobnými zvířaty představuje motiv blahopřejných obrazů k vysokým životním výročím. Větévka borovice byla pojata otiskem a domalbou.

Zimní semestr 3. ročníku (leden – únor 2013) nebyl bohužel dokončen vzhledem k uzavření stálé expozice v paláci Kinských. Byl komponován odlišně, akcent byl kladen na sledování proměn a míry stylizace vybraného motivu v různých kulturních oblastech a hledání atraktivní formy výrazu ve vlastní interpretaci díla, v individuálním výtvarném sdělení.

Jeřáb – symbol dlouhověkosti, nesmrtelnosti a moudrosti

Jeřáb je blahopřejným symbolem spojeným s dlouhověkostí, je průvodcem nesmrtelných, kteří cestují na jeho křídlech. Bílý jeřáb představuje zároveň moudrost. Zobrazení jeřába bylo pořízeno technikou papírotisku.

Květiny Persie

Inspirací byl originál perské kolorované perokresby. Elegantně se vinoucí stonky jakoby náhodně pospolu vyrostlých květin připomínají svým realistickým podáním ilustraci z herbářů, které známe i u nás. Motiv byl zpracován technikou kolorované perokresby.

Kov zdobený nielem

Kov je jedním z hlavních materiálů uměleckého řemesla islámské oblasti. Výklad se zabýval výzdobnou vykládací technikou zvanou *nielo* a následně účastníci vytvořili jednoduchý závěs, u kterého využili této techniky v zjednodušené formě. Práci vedla šperkařka.

Tato setkání u věci, nad uměleckým dílem, ve výlučné společnosti odborníků měla velký a jedinečný vzdělávací potenciál podpořený silným zážitkem. Jsme přesvědčeni, že tato bezprostřednost setkání laika s dílem a odborníkem v daném čase značně ovlivňovala nejen následný vlastní výtvarný projev, ale jistě ovlivňovala do budoucnosti postoje návštěvníka k°asijskému výtvarnému umění a kurátorské či badatelské práci s ním. Setkání s dílem, které poněkud vystupuje ze zavedeného rámce „muzealizace“, probouzelo zájem o získávání dalších poznatků oborů, které se zabývají asijským uměním. Zaznamenali jsme také, že náš projekt byl v galerijní praxi značně ojedinělý, a nemohl proto vždy korespondovat s představami kurátorů, badatelů o galerijním provozu. Tyto postoje dozajista rozhodují o vymezení možností a mezí zážitkové interpretace v prostoru galerie. Otevírají také diskusi o možnostech vývoje muzejní práce s motivovanou (poučenou) veřejností směrem k zavádění tzv. studijních depozitářů nebo studijních sbírek či souborů, které od 90. let minulého století vznikají v renomovaných muzeích výtvarného umění, avšak mimo ČR. Zahraniční studijní prostory neobsahují jen kopie a „druhořadý“ sbírkový materiál, přístupy a zacházení s předměty podléhají běžným muzejním režimům, mají však jiné poslání než stálá expozice nebo výstava. V tomto ohledu také experimenty kurátorů GASK v Kutné hoře nebyly v předchozích letech badateli vesměs kladně akceptovány jako východisko nové práce s publikem v galerijním prostoru.

Závěr

Mnohaleté hledání a prověřování přístupů k interpretaci umění ve specifickém prostoru expozic a výstav Národní galerie v Praze pro neakademickou veřejnost, zejména k vizuálnímu umění s mimoevropským původem vykristalizovalo do formátu výtvarné dílny.

Dokážeme-li vytvořit adekvátní prostor samotnému dílu se skutečně opodstatněným podílem návštěvníka na jeho interpretaci, pak pro zprostředkování díla je popsán formát vhodný. Neznamená to, že zlehčujeme význam a uplatnění interpretace díla historikem umění či kurátorem v přednášce anebo komentáři. I galerijní praxe „nevyhnutelně potřebuje celostní percepci, syntetické myšlení, živou intuici a živou imaginaci“.⁶

Zvolený multidisciplinární přístup uplatňovaný ve výtvarných dílnách pomohl umělecká díla prezentovat srozumitelněji, a tím je učinil přístupnější pro veřejnost, neboť samotní autoři expozic a výstav mnohdy předpokládají při tvorbě instalace, že návštěvníci mají více znalostí, než opravdu mají.

Poznámky.

Poděkování autorky koncepce patří kolegyním a kolegům, kteří se podíleli na realizaci tohoto dlouhodobého projektu, byli to: paní Klára Foitová, Mgr. Lenka Gyaltso, Mgr. Simona Levá Jandová, MgA. Lucie Houdková, PaedDr. Evžen Perout, PhDr. Petra Polláková, Mgr. Olga Starostová, Mgr. Adriana Stříbrná.

1–5 Vědecké karty a databáze Bach, SOU NG

6 Yvona Ferencová, *Apozice obrazu*, Pavel Křepela, 2009, s. 156; ISBN 978-80-86669-12-0

Autorka textu, Gabriela Šimková, je lektorkou Sbírký orientálního umění NG, dlouhodobě se zabývá galerijní pedagogikou, zážitkovou interpretací a receptivní arteterapií v oblasti asijského umění.